

ONDERZOEK EN DOCENTPROFESSIONALISERING HAND IN HAND

Introductie van Lesson Study bij CIOS ZWN

Fase 3 Lesson Study Uitvoering en observatie van de onderzoeksles

Hoe breng je de professionalisering van een docententeam (ruim 80 docenten) in gang? Hoe ontwikkel je hun onderzoekend vermogen en vergroot je hun inhoudelijke kennis en vaardigheden? CIOS Zuidwest-Nederland (CIOS ZWN), opleiding voor Sport & Bewegen, waagde de sprong en koos in schooljaar 2020-2021 voor de invoering van de methodiek Lesson Study. Het proctoraat 'Leren in hybride leeromgevingen', dat meer wilde weten over effectieve docentprofessionalisering volgde deze invoering gedurende drie schooljaren. Na elk schooljaar leidde de evaluatie middels focusgroep-gesprekken of individuele gesprekken tot een passende wijziging van het aanbod van het Lesson Study-traject. **INEKE DEKKER, PETRA POELMANS**

LESSON STUDY

Lesson Study is een van oorsprong Japanse professionaliseringsaanpak voor docenten, waarbij de focus ligt op het leren van de studenten. Lesson Study richt zich op het gezamenlijk

en systematisch werken aan de kwaliteit van het eigen onderwijs. Na onderzoek naar het thema, bereiden docenten in samenwerkende teams onderzoekslessen voor en evalueren deze. Een Lesson Study-team

vormt daarmee een professionele leergemeenschap, die door middel van onderzoeken en ontwerpen haar expertise vergroot.

Het proces van Lesson Study is op te vatten als een cyclus (figuur 1).

STERKE PROFESSIONALISERINGS-METHODIEK

CIOS ZWN heeft gekozen voor Lesson Study, omdat deze methodiek veelbelovend is. Lesson Study voldoet namelijk aan veel kenmerken, die een effectieve docentprofessionalisering met zich meebrengt:

- gerelateerd aan de eigen werkcontext
- gericht op vakdidactiek, vakinhoud en het leren van studenten
- met ruimte voor interactie tussen de docenten
- substantieel de tijd voor ontwikkeling
- veel ruimte voor actief leren: reflectie, zelf organiseren, onderzoeken en experimenteren

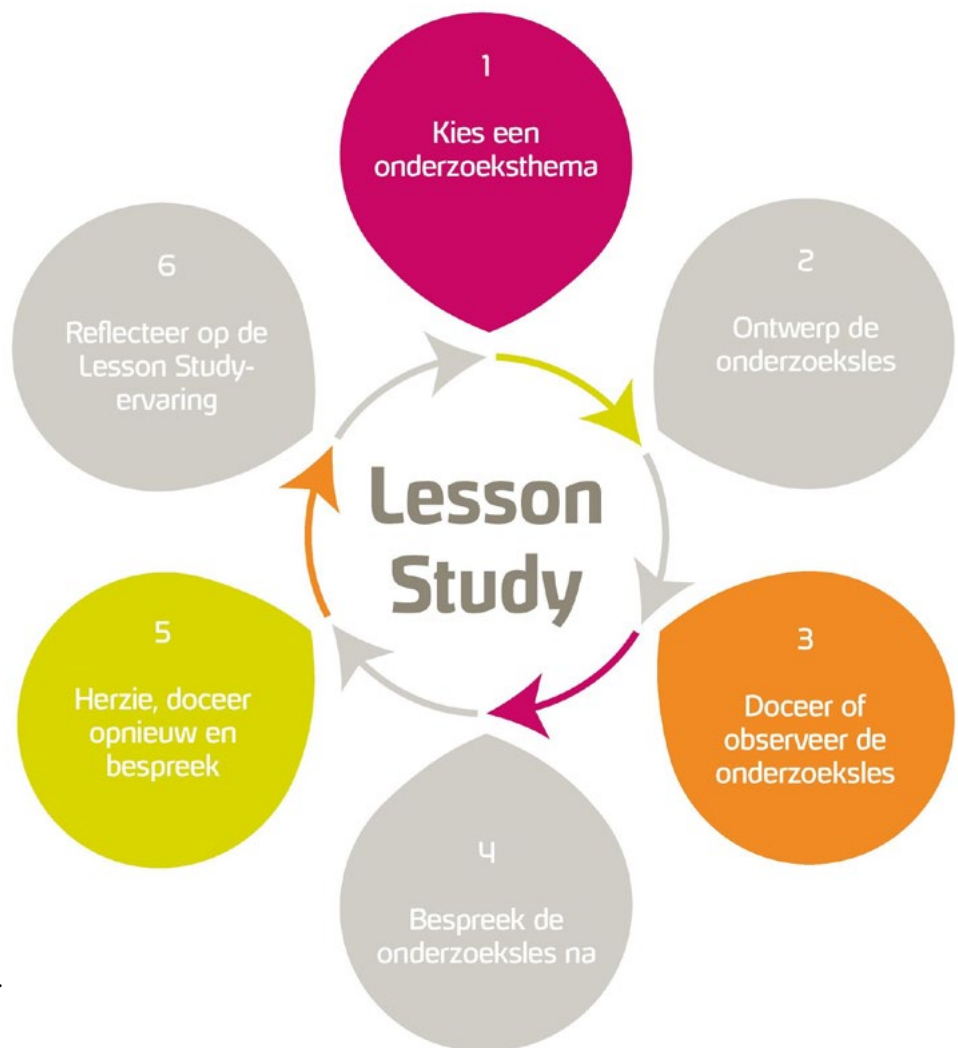
De invoering van Lesson Study kon rekenen op ondersteuning door het management. Met name de stimulans van Lesson Study voor het onderzoekend werken werd omarmd.

LESSON STUDY BIJ CIOS ZWN

In schooljaar 2020-2021 werd Lesson Study geïntroduceerd in een overzichtelijke digitale omgeving met een mondelinge introductie. Docenten konden kiezen uit een introductie van vier thema's en vervolgens zelf uitwerken in Lesson

IN SCHOOLJAAR
2020-2021 WERD
LESSON STUDY
GEÏNTRODUCERD

Study-groepen van ongeveer vijf docenten. De docenten hebben gewerkt aan bijvoorbeeld programatisch toetsen, blended learning, praktijkdidactiek en motivatie. De

Figuur 1. Cyclus van de methodiek Lesson Study. Ga naar lessonstudynl.online

resultaten van de Lesson Study-groepen leidden uiteindelijk tot een presentatie in een mini-symposium. Dat schooljaar was er wel een extra uitdaging: vanwege de Coronamaatregelen moest er veel online.

In de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 is het Lesson Study-traject versterkt ingezet. 11 Docenten zijn opgeleid als procesbegeleiders van Lesson Study en hebben elk een groepje docenten begeleid. Alle Lesson Study-bijeenkomsten zijn overdag gepland. Het mini-symposium had meer het karakter van een dialoogtafel dan van een presentatie gekregen. In schooljaar 2022-2023 was er meer keuzevrijheid en konden docenten ook werken aan een eigen thema.

WAARDERING VAN LESSON STUDY

Lesson Study wordt binnen CIOS ZWN over het algemeen gezien als een sterke professionaliseringsmethodiek. De betrokkenen benoemen als sterke kanten vooral: de onderzoekmatige aanpak van Lesson Study; het gesprek over de les; bij elkaar kijken en van elkaar leren; het praktische en concrete karakter.

Echter, docenten vinden Lesson Study niet zo eenvoudig. De onderzoekmatige aanpak van Lesson Study wordt ervaren als een uitdaging. Veel docenten, die betrokken zijn bij Lesson Study, zoeken niet zelfstandig de verdieping in de theorie of hulp van een expert. Het systematisch onderzoekmatig uitvoeren van de »

methodiek van Lesson Study wordt regelmatig niet gerealiseerd.

De docenten vinden dat Lesson Study in de huidige vorm praktisch lastig te realiseren is in de praktijk van alledag. Lesson Study vraagt een planning over een langere periode. In elke fase is verdieping, overleg en een uitwerking nodig. De facilitering van de docenten is wel voldoende, maar het Lesson Study-traject voelt versnipperd, lang en zwaar. Hierdoor zakt Lesson Study al snel op de prioriteitenlijst. “De waan van de dag wint het vaak.”

DOCENTEN VINDEN LESSON STUDY IS NIET ZO EENVOUDIG

De participanten zien dat de opbrengst van Lesson Study samen-

hangt met de inzet van de docenten. Met name in het derde schooljaar waarin Lesson Study ingezet werd, waren zowel inzet als opbrengsten lager dan de eerste twee schooljaren, waarin Lesson Study werd gerealiseerd.

TWIJFEL IS HET BEGIN VAN WIJSHEID

Dit wijze citaat wordt toegeschreven aan Aristoteles. Hoe kan het dat de Lesson Study, een sterke professionaliseringsmethodiek, en als zodanig ook gewaardeerd binnen CIOS ZWN, zo matig wordt gerealiseerd? Het practoraat Leren in Hybride Leeromgevingen gelooft in het delen en leren van twijfel. Niet alleen binnenskamers. Bij de conferentie van het Consortium voor Innovatie in 2023 organiseerde het practoraat een workshop over de weerbarstige praktijk van gezamenlijke docentprofessionalisering. De workshop werd heel goed bezocht: de kansen

en uitdagingen over een gezamenlijke krachtige docentprofessionalisering werden gedeeld. Niet alleen bij CIOS ZWN is docentprofessionalisering in het mbo een uitdaging.

‘WAT MEN MOET LEREN DOEN, LEERT MEN DOOR TE DOEN’

Aristoteles helpt weer: nu met de conclusie. CIOS ZWN heeft een krachtige professionaliseringsmethodiek ingevoerd, ervaring opgedaan met Lesson Study en elf procesbegeleiders op het gebied van het begeleiden van docentprofessionalisering opgeleid. Er is een goede basis gelegd, maar de opbrengsten blijven nog achter. De stap voor de inzet van Lesson Study leidt CIOS ZWN vast tot een volgende. Het proces van ontwikkeling en onderzoeken is ingezet. ■

INEKE DEKKER IS DOCENTONDERZOEKER,
PETRA POELMANS IS PRACTOR. DE BIJDRAGE
KOMT VAN HET PRACTORAAT LEREN IN
HYBRIDE LEEROMGEVINGEN

Lesson Study groep in gesprek